

Neljapäev, 5. veebruari 2009.

Kosovo

P6_TA(2009)0052

Euroopa Parlamendi 5. veebruari 2009. aasta resolutsioon ELi rolli kohta Kosovos

(2010/C 67 E/15)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse 26. juunil 1945. aastal allkirjastatud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) põhikirja;
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu 10. juuni 1999. aasta resolutsiooni 1244 (S/RES/1244(1999));
- võttes arvesse kontaktrühma 7. oktoobril 2005. aastal vastu võetud Kosovo staatust käsitleva kokkuleppe juhtpõhimõtteid;
- võttes arvesse oma 29. märtsi 2007. aasta resolutsiooni Kosovo tuleviku ja ELi rolli kohta ⁽¹⁾;
- võttes arvesse 19. detsembril 2006. aastal Bukarestis allkirjastatud Kesk-Euroopa Vabakaubanduslepingut;
- võttes arvesse ÜRO erisaadiku 26. märtsi 2007. aasta lõpparuannet Kosovo tulevase staatuse kohta ning üldettepanekut Kosovo staatuse küsimuse lahendamise kohta;
- võttes arvesse nõukogu 4. veebruari 2008. aasta ühismeedet 2008/124/ÜVJP Euroopa Liidu õigusriigimissiooni kohta Kosovos EULEX KOSOVO ⁽²⁾;
- võttes arvesse nõukogu 4. veebruari 2008. aasta ühismeedet 2008/123/ÜVJP, millega nimetatakse Euroopa Liidu eriesindaja Kosovos ⁽³⁾;
- võttes arvesse üldasjade ja välissuhete nõukogu 18. veebruari 2008. aasta järeldusi;
- võttes arvesse ÜRO peasekretäri poolt Serbia presidendile ja Kosovo presidendile 12. juunil 2008. aastal saadetud kirjasid ÜRO ajutise missiooni ümberkorraldamise kohta Kosovos (UNMIK);
- võttes arvesse ÜRO peasekretäri 12. juuni 2008. aasta aruannet Julgeolekunõukogule ÜRO ajutise missiooni kohta Kosovos (S/2008/354);
- võttes arvesse Kosovo doonorriikide konverentsi, mis toimus 11. juulil 2008. aastal Brüsselis;
- võttes arvesse UNMIKi ja EULEXi vahelist tehnilist kokkulepet varade üleandmise kohta 18. augustil 2008. aastal;
- võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 8. oktoobril 2008. aastal vastu võetud resolutsiooni 63/3 (A/RES/63/3), millega otsustati paluda Rahvusvaheliselt Kohtult nõuandvat arvamust küsimuse kohta, kas Kosovo iseseisvuse ühepoolne väljakuulutamine on kooskõlas rahvusvahelise õigusega;
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu eesistuja 26. novembri 2008. aasta avaldust (S/PRST/2008/44), millega Julgeolekunõukogu kiitis ühehäälselt heaks ÜRO peasekretäri Ban Ki-mooni aruande UNMIKi kohta (S/2008/692) ning volitas seega EULEXi missioonil alustada tegevust kogu Kosovo territooriumil;
- võttes arvesse kodukorra artikli 103 lõiget 2,

⁽¹⁾ ELT C 27 E, 31.1.2008, lk 207.

⁽²⁾ ELT L 42, 16.2.2008, lk 92.

⁽³⁾ ELT L 42, 16.2.2008, lk 88.

Neljapäev, 5. veebruari 2009.

- A. arvestades, et 17. veebruaril 2008. aastal kuulutas Kosovo Assamblee välja Kosovo iseseisvuse ja tunnistas endale siduvaks ÜRO erisaadiku Martti Ahtisaari üldettepaneku Kosovo staatuse kohta;
- B. arvestades, et Serbia valitsus on omaks võtnud konstruktiivse lähenemisviisi ja on alustanud asjakohaseid läbirääkimisi kokkuleppe saavutamiseks; arvestades, et vaatamata ebasoodsale olukorrale on Serbia valitsus säilitanud Euroopa-meelse hoiaku;
- C. arvestades, et üldettepanek on seadustatud Kosovo põhiseaduses ja muudes seadustes; arvestades, et 25 riiki on Kosovo juhtide palvel moodustanud rahvusvahelise juhtrühma, mille esmane ülesanne on üldettepaneku täielik rakendamine; arvestades, et rahvusvaheline juhtrühm on üldettepanekuga kooskõlas nimeetanud rahvusvahelise tsiviilesindaja, keda toetab rahvusvaheline tsiviilbüroo Kosovos; arvestades, et eelkirjeldatu tähendab seda, et Kosovo korraldab oma asju ise, olles samal ajal järelevalve all, muu hulgas vähe-
muste õiguste kaitse ja edendamise osas;
- D. arvestades, et senini on Kosovo iseseisvust tunnustanud 54 riiki, sealhulgas 22 ELi liikmesriiki 27-st;
- E. arvestades, et ELi 27 liikmesriiki on Kosovosse lähetanud Euroopa Liidu eriesindaja Pieter Feith'i, kes ühtlasi tegutseb rahvusvahelise tsiviilesindajana; arvestades, et rahvusvaheline tsiviilesindaja teeb järelevalvet üldettepaneku täieliku rakendamise üle ning ELi eriesindaja annab ELi tuge ja nõu seoses poliitilise protsessiga Kosovos;
- F. arvestades, et Lääne-Balkani piirkonna stabiilsus on Euroopa Liidu jaoks esmatähtis, mistõttu EL alustas EULEXi missiooni; arvestades, et EULEX on saavutanud juba terves Kosovos esialgse operatiivse tegevus-
misvõime ning on alustanud oma kohustuste täitmist kohtusüsteemi, politsei, kinnipidamisasutuste ja tolli valdkonnas, sealhulgas mõned täidesaatvad ülesanded, eesmärgiga teostada järelevalvet pädevate Kosovo asutuste üle, neid juhendada ja nõustada kõikides õigusriigi põhimõtetega laiemalt seotud valdkondades;
- G. arvestades, et alustades tegevust ka Kosovo territooriumi selles osas, mis jääb Ibari jõest põhja poole, aitab EULEX kaasa eesmärgile (mille suhtes on kokku leppinud kõik osapooled) rakendada õigusriigi põhimõtteid ja luua ühtne kohtusüsteem kogu Kosovos ning tagada kõigile kodanikele võrdne juurdepääs kohtusüsteemile,

Euroopa Liidu roll

1. väljendab heameelt EULEXi tegevuse eduka alguse üle kogu Kosovo territooriumil, kaasa arvatud Ibari jõest põhja pool asuvas osas, kooskõlas ÜRO peasekretäri aruandega ja sellele järgnenud ÜRO Julgeolekunõukogu eesistuja eespool nimetatud 26. novembri 2008. aasta avaldusega;
2. rõhutab Euroopa Liidu võetud kohustust järgida rahvusvahelist õigust ning ELi võetud juhtivat rolli stabiilsuse tagamisel Kosovos ja Lääne-Balkani piirkonnas üldiselt; tuletab meelde soovi aidata kaasa Kosovo majandus- ja poliitilisele arengule, pakkudes ELi liikmesuse võimalust, nagu ta on seda teinud tervele piirkonnale;
3. julgustab tunnustama Kosovo iseseisvust neid ELi liikmesriike, kes pole seda veel teinud;
4. tuletab meelde oma eespool nimetatud 29. märtsi 2007. aasta resolutsiooni, milles lükkab selgelt tagasi mõtte Kosovo võimalikust jagamisest;

Neljapäev, 5. veebruaril 2009.

5. märgib sellega seoses, et nagu teatas ÜRO peasekretäri UNMIKi eriesindaja Kosovos Lamberto Zannier, ei ole alates 9. detsembrist 2008. aastal UNMIKil enam ühtegi volitust politsei ja tolli valdkonnas ning varsti annab ta EULEXile üle kõik seni säilinud volitused kohtusüsteemi valdkonnas, tagades seega, et Kosovo toimib ühtse õigusriigina;
6. kutsub rahvusvahelist üldsust üles EULEXi täiel määral toetama ja soodustama tolli, politsei ja kohtusüsteemi valdkonnas kõigi UNMIKi asjaomaste ülesannete üleandmist EULEXile kogu Kosovos;
7. ootab, et EULEX töötaks ELi volituste kohaselt Kosovo stabiilse arengu edendamise ja õigusriigi toimimise tagamise eesmärgil kõikides kogukondades üle kogu Kosovo; rõhutab sellega seoses, et EULEX tegutseb Kosovo kõikide vähemuste huvides, sest EULEX käsitleb muu hulgas kaebusi rahvusl põhineva diskrimineerimise, kiusu ja vägivalda juhtumite kohta, samuti ka paljusid lahendamata omandiküsimusi;
8. väljendab seetõttu heameelt Serbia valitsuse nõustumise üle EULEXi (mis on Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika senistest missioonidest tähtsaim) tegevuse alustamisega ja valitsuse valmisoleku üle missiooniga koostööd teha; innustab Serbiat näitama jätkuvalt üles konstruktiivset hoiakut, mis on kooskõlas riigi püüdlustega liituda ELiga;
9. avaldab sellega seoses heameelt otsuse üle, mis võeti vastu ÜRO ja Serbia valitsuse vahel kokku lepitud üleminekukorralduste raames, määrata Kosovo politseiteenistuses ametisse serblasest vanempolitseiametnik, kes annab vahetult aru EULEXile, mis on esimene samm pingutustes tagada Kosovo politseis kõikide vähemuste piisav esindatus;
10. on seisukohal, et ÜRO ja Serbia valitsuse vahel kokku lepitud üleminekukorraldused tuleb läbi vaadata kohapeal toimuva tegevuse kontekstis, kui EULEX on saavutanud täieliku operatiivse tegutsemisvõime;
11. nõuab tungivalt, et EULEX tegeleks viivitamatult võlgnevustega kohtuasjade lahendamisel rahvusvahelise järelevalve all, käsitledes eelisjärjekorras rahvusvahelise vägivalda juhtumeid, sõjakuritegusid ja kõrgetasemelise korrupsiooni juhtumeid, et aidata tugevdada õigusriigi põhimõtteid;
12. on seisukohal, et väga oluline on luua toimiv tunnistajate kaitse programm, mis võimaldaks rakendada tõhusaid õiguslikke meetmeid Kosovo kõrge positsiooniga kurjategijate suhtes, eriti sõjakuritegude puhul;
13. palub nõukogul ja komisjonil oma tegevusi kooskõlastada, et tagada ELi sidus välistegevus ja eespool nimetatud ühismeetme 2008/124/ÜVJP rakendamine; kutsub seepärast EULEXi KOSOVO missiooni juhti Yves de Kermabon'i ja ELi eriesindajat üles tegema igapäevaselt tihedat koostööd; nõuab lisaks sellele tungivalt, et EL tegutseks ühiselt ja kooskõlastatult, tehes suuremaid jõupingutusi Kosovo serblaste osalemise suurendamiseks Kosovo poliitilises, majandus- ja ühiskondlikus elus, ning palub ELi eriesindajal tagada, et Kosovo valitsus astuks kohe selles osas konkreetseid samme, sealhulgas konkreetsete meetmetega Mitrovica piirkonna majandusarengu toetuseks, pärast seda, kui õigusriigi põhimõtete järgimine on selles piirkonnas tagatud;
14. palub ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal näidata selget toetust Euroopa missioonidele Kosovos (EULEX KOSOVO) ning küllastada riiki võimalikult kiiresti;

Neljapäev, 5. veebruari 2009.

15. väljendab heameelt komisjoni võetud kohustuse üle kasutada kõiki olemasolevaid ühenduse vahendeid, eelkõige ühinemiseelset rahastamisvahendit, et edendada Kosovo sotsiaal-majanduslikku arengut, suurendada Kosovo valitsuses ja ühiskonnas läbipaistvust, tõhusust ja demokraatiat ning saavutada rahu ja stabiilsus Kosovos ja kogu piirkonnas; väljendab sellega seoses heameelt komisjoni kavatsuse üle tutvustada teostatavusuuringut, milles uuritakse Kosovo sotsiaal-majandusliku ja poliitilise arengu tugevdamise võimalusi, ning on kindel, et kõnealune uuring põhineb tõsisel dialoogil Kosovo ametiasutustega ja sellega kaasneb nende uuendatud poliitiline kohustus kavandada vajalikke reforme;

16. on arvamusel, et komisjon peaks viivitamatult pöörama tähelepanu kohalike projektide edendamisele, mille abil lihtsustatakse leppimist erinevate kogukondade vahel ja soodustatakse inimeste suuremat liikuvust;

17. on seisukohal, et kohalikke otseselt kaasavad projektid, mille eesmärk on näiteks rüvetatud surnuade taastamine, võiksid omada Kosovo kogukondade jaoks märkimisväärset sümboolset väärtust ja aitaksid kaasa rahvustevaheliste suhete parandamisele; kutsub komisjoni ja ELi eriesindajat üles tagama, et sellised algatused on Kosovo valitsuse tegevuskavas prioriteetide hulgas;

18. on lisaks sellele seisukohal, et mitmerahvuselise Euroopa Ülikooli kolledži asutamine, lisaks olemasolevatele kõrghariduskeskustele Prištinas ja Mitrovicas, ning eelkõige serbia kogukonnale suunatud kultuuri-, sotsiaal- ja tervishoiuteenuste loomine Kosovo keskosas toetaks olulisel määral serbia kogukonna integratsiooni Kosovos; kutsub seega komisjoni tihedas koostöös Kosovo valitsusega üles võtma viivitamatult meetmeid kõnealuse projekti rakendamiseks;

19. nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid aitaksid Kosovo valitsusel lahendada teravat töötajate puuduse probleemi riigihalduse põhisektorites, toetada riigiteenistujate koolitust ja aidata parandada side infrastruktuuri, et tagada haldustegevuse tõrgeteta toimimine ja tugevdada ühendust ametiasutuste ja kodanikuühiskonna vahel;

Kosovo valitsemine

20. väljendab rahulolu Kosovo paranenud julgeolekuolukorra üle; toetab Kosovo politsei pingutusi saavutada ambitsioonikalt kõrge professionaalsus ja usaldusväarsus; rõhutab sellega seoses tungivat vajadust mitmerahvuselistel politseijõududel järele kõigis Kosovo piirkondades; väljendab seega heameelt mitme serbia politseiniku tagasituleku üle Kosovo politseiteenistusse ning nõuab tungivalt, et Kosovo ametivõimud toetaksid nende politseinike taasintegreerimist, kes ei ole veel tagasi tulnud;

21. rõhutab vajadust rakendada detsentraliseeritud valitsemisviisi, nagu on ettenähtud üldettepanekus; rõhutab, et detsentraliseerimine ei vasta mitte ainult serblaste kogukonna huvidele, vaid tuleb kasuks kõikidele Kosovo elanikele, kuivõrd sellega muudetakse valitsemine läbipaistvamaks ja tuuakse kodanikele lähemale;

22. rõhutab veel kord tugeva kodanikuühiskonna tähtsust, mis tugevdaks demokraatlikele põhimõtetele tuginevat valitsemist Kosovos; nõuab sellega seoses tungivalt, et Kosovo valitsus toetaks rahumeelseid kodanikelikumisi ja vaba meedia arengut ilma poliitilise sekkumiseta;

Neljapäev, 5. veebruari 2009.

23. rõhutab vajadust rakendada Kosovo põhiseaduses ettenähtud vähemuse kaitset käsitlevaid sätteid ning on arvamusel, et vähemuste õiguste täielik rakendamine on Kosovo ja terve piirkonna stabiilsuse jaoks põhimõttelise tähtsusega;

24. nõuab tungivalt, et Kosovo valitsus täidaks jätkuvalt endale võetud kohustust edendada rahu, sallivust ning kultuuride- ja religioonidevahelist dialoogi Kosovo kõikide kogukondade, nimelt albaanlaste, serblaste, romide, aškalide, egiptlaste, goranide, türklaste ja bosniaalaste vahel ning looks põgenikele Kosovosse tagasipöördumiseks sobilikud tingimused, sealhulgas investeringutega töökohtade loomiseks, infrastruktuuri tarbeks ning põhiteenuste võimaldamisega asjaomastes piirkondades, ning tagaks, et kõik vähemused saaksid nimetatud meetmetest kasu;

25. on mures kriitika pärast, mida ÜRO peasekretär väljendas oma eespool nimetatud UNMIKI aruandes, milles käsitletakse Kosovo kogukondade ja tagasipöördujate ministeeriumi poolt väljapakutud abisaajate, kelle tagasipöördumist rahastatakse, valiku kriteeriumide läbivaatamist; tuletab Kosovo valitsusele meelde, et arvestades tagasipöördujate arvu järsku vähenemist, tuleks vähesed kättesaadavad rahalised vahendid jätkuvalt suunata üksnes Kosovo ümberasustatud isikute tagasipöördumise lihtsustamiseks;

26. nõuab tungivalt, et rahvusvahelised ja kohalikud ametiasutused lahendaksid Kosovos elavate kodakondsuseta romide, aškalide ja egiptlaste õigusliku seisundi küsimuse, sealhulgas nende omandiõiguse küsimus; kutsub ametiasutusi üles parandama nende kogukondade olukorda, tagades neile võrdse juurdepääsu kvaliteetsele tavaharidusele ja võimaluse korral emakeelsele haridusele, võimaldades juurdepääsu tööturule ja tervishoiuteenustele, pakkudes kohaseid hügieeni- ja elamistingimusi ning tagades osalemise ühiskondlikus ja poliitilises elus;

27. on sügavalt mures Osterode ja Cesmin Lugj põgenikelaagrites asuvate romi perekondade tõsiste tervisehäirete pärast; on arvamusel, et nimetatud probleem on otseselt seotud nende laagrite ebasobiva asukohaga Trepça pliikaevanduste väga mürgistel ladestusaladel; väljendab heameelt komisjoni esialgsete ettepanekute üle Kosovo valitsusele ning nõuab tungivalt, et komisjon tööd jätkaks, et tagada kiiresti nende perede paigutamine kuhugi mujale;

28. palub liikmesriikidel kasutada rahvusvähemuste, eelkõige juba palju aastaid Lääne-Euroopas elanud Kosovo serblaste ja Kosovo romide sunniviisilise tagasisaatmise puhul tasakaalukat ja arvestavat lähenemiseviisi ning rakendada lisameetmeid asjaomaste isikute sotsiaalmajanduslikuks integreerimiseks;

29. rõhutab, et kultuurilise mitmekesisuse austamine on Euroopa Liidu tegevuse keskne osa; rõhutab, et usu- ja kultuuripärandi mitmerahvuselise mõõtme mõistmine on selles piirkonnas rahu ja stabiilsuse tagamiseks vajalik eeltingimus; nõuab kõikidelt asjaosalistelt tungivalt, et nad alustaksid erialast mõttevahetust Kosovo kultuuri- ja usupärandi ja kultuurilise identiteedi kaitse, säilitamise, taastamise ja edendamise üle;

30. võtab teadmiseks Kosovo põhiseaduse, milles tunnustatakse selgelt naiste ja meeste võrdõiguslikkust, aga ka asjaolu, et Kosovo poliitilisse, majandus- ja sotsiaalarengusse ei ole kaasatud piisaval määral naisi ning nad on haridus- ja töövõimaluste osas ebasoodsas olukorras; kutsub seega Kosovo valitsust üles algatama ja rakendama komisjoni toetusel meetmeid, et tagada naistele võrdsed võimalused, naiste kohane esindatus Kosovo ametiasutustes ning nende osalemine riigi majandus-, ühiskondlikus ja poliitilises elus; kutsub Kosovo valitsust üles lisaks sellele võtma tõhusaid meetmeid naistevastase koduvägivalla vastu võitlemiseks;

Neljapäev, 5. veebruar 2009.

31. rõhutab, et tuleb toetada ja edendada teadustöötajate vahetust, näiteks selliste programmide kaudu nagu Erasmus Mundus, et julgustada Kosovo kodanikke omandama kvalifikatsiooni ja kogemusi ELis, lootes, et laiapõhjaline haridus aitab neil toetada riigi demokraatlikku arengut;
32. nõuab tungivalt, et Kosovo ja Serbia alustaksid konstruktiivset dialoogi ühist huvi pakkuvates küsimustes ning aitaksid edendada piirkondlikku koostööd;
33. rõhutab, et erastamine peab olema otsusekindel ja läbipaistev, et hoida ära onupojapoliitika ja korrupsiooni tunde tekkimist;
34. väljendab muret Kosovo majandusliku olukorra ning reformide aeglase tempo, korrupsiooni ja organiseeritud kuritegevuse negatiivse mõju pärast nii majandusele kui ka Kosovo ametiasutuste usaldusväärsele; rõhutab, et Kosovo valitsus peab tegema ehtsaid pingutusi, et tagada suurem läbipaistvus ja vastutustundlikkus ning tugevdada sidet poliitilise tasandi ja kodanikuühiskonna vahel; kutsus Kosovo valitsust üles kasutama nii riigi kui ka rahvusvaheliste toetajate annetatud raha läbipaistval ja vastutustundlikul viisil ning nõuab tungivalt, et komisjon aitaks Kosovol avaliku sektori vastutuse ja majandusliku läbipaistvuse valdkonnas liikuda lähemale Euroopa standarditele; on seisukohal, et see on ligitõmbava investimiskeskonna loomise ja ettevõtluse arendamise seisukohalt väga oluline;
35. rõhutab igakülgse piirkondliku majanduskoostöö tähtsust ja kohustust järgida ning täielikult rakendada Kesk-Euroopa Vabakaubanduslepingu sätteid;
36. soovib Kosovo ametiasutustel investeerida taastuenergiasse ning otsida võimalusi piirkondliku koostöö alustamiseks selles valdkonnas;
37. väljendab sügavat muret energiapuuduse pärast Kosovos ning mõistab, et selle probleemiga tuleb tegeleda; on sellegipoolest mures valitsuse plaani pärast ehitada tiheasustusega alale suur pruunsöel töötav elektriijaam; nõuab, et Kosovo valitsus võtaks arvesse uue pruunsöel töötava elektriijaama mõju keskkonnale, rahva tervisele ning nappide ressursside, näiteks maa ja vee kasutamisele ning järgiks Euroopa keskkonnanorme ja Euroopa poliitikat kliimamuutuse suhtes;
38. palub rahvusvahelisel tsiviilesindajal jälgida Kosovo kaitseliidu laialisaatmist ning Kosovo julgeolekujõudude moodustamist KFORi otsese järelevalve all; nõuab Kosovo valitsuselt täieliku tsiviiljärelevalve teostamist Kosovo julgeolekujõudude üle; on arvamisel, et NATO ja Serbia valitsuse vahel sõlmitud Kumanovo lepingut ei saa läbi vaadata enne, kui on tagatud täielik stabiilsus ja julgeolek ning saavutatud selgus Serbia ja Kosovo vaheliste suhete osas;
- *
* *
39. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, Kosovo valitsusele, Serbia valitsusele, UNMIKi missiooni juhile, EULEX KOSOVO missiooni juhile, Euroopa Liidu eriesindajale, rahvusvahelise juhtrühma liikmetele ja ÜRO Julgeolekunõukogule.
-